

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Heerlen op 4 maart

Naar aanleiding van een excursie gehouden te Heerlen deelt Dr. Bruna mee, dat de „grote steen” in het Aambos niets te maken heeft met de IJstijd, de gletschers zijn niet zo ver zuidelijk geweest, maar dat deze steen ontstaan is uit een brok zand, waarvan de korrels aaneen gekit zijn, doordat een bepaalde stof zich tussen deze korrels gedrongen heeft. De steen in Heerlen is van tertiaire ouderdom, waarschijnlijk Mioceen. Later is de rest van dit tertiaire zand weggeërodeerd terwijl de steen ter plaatse in de bodem weggezakt is. Waarom plaatselijk een gedeelte van dat tertiaire zand verkitten en de rest niet, is niet bekend. Dergelijke stenen vindt men ook bij Epen, Vaals, Hohes Venn, Monschau. Deze stenen kunnen wel ouder zijn dan die van Heerlen, maar hun ontstaanswijze zal wel dezelfde zijn.

Wat de geweldige sneeuwval betreft, hebben volgens de heer Bult veel vogels hiervan te lijden gehad, vooral soorten die van muizen leven zoals Bosuil, Kerkuil, Torenvalk en Bui-zerd. Enkele exemplaren van deze soorten werden aan leden van de Vogelbeschermingswacht bezorgd die de dieren later weer konden loslaten. Houtduiven waren op de voederplaatsen op de duur hinderlijk doordat ze in grote aantallen neerstreken en kleinere vogels verdreven. Naar Dr. Dijkstra's ervaring moet men trachten één exemplaar als „stamgast” te lokken die de voederplaats als zijn territorium beschouwt. Deze Houtduif zal dan alle soortgenoten verdrijven, terwijl kleine zaadeters door hem met rust gelaten zullen worden.

Tenslotte vertoont de heer Bult een aantal diaserieën van de succesie in de plantengroei bij het verlanden van een plas.

Wat het verzoek van Prof. V e n e m a betreft om gegevens van de granaatappel als siermotief wordt de perroen genoemd, zoals die o.a. in Maastricht, Roermond, Luik, Fosse, St. Truiden en bij de Baraque Michel staat.

Ook op de uiteinden van de opengewerkte kam op de nok van de noodkist van St. Servaas (zie Nathist. Maandblad, jrg. 57, 1968 p. 61) staan 2 granaatappels; de bergkristallen in

de noklijst zijn met kleine granaatappels be-kroond.

Volgens Prof. Timmers kwam de granaatappel in de middeleeuwen algemeen voor op geïmporteerde textiel. Hij gold als paradijs-vrucht en was daarom het symbool van de overvloed (? groot aantal pitten) en van de heerlijkheid van het Paradijs.

te Maastricht op 6 maart

Voorzitter deelt de data van de dit jaar te houden excursies mee: 20 april zal een vogel-excursie gehouden worden, 11 mei een geolo-gische excursie en 21 juni een entomologische excursie. De jaarvergadering met aansluitend daaraan een wandeling, zal plaats vinden op zondag 1 juni. De plaats is nog niet bekend. Binnenkort zal een maandvergadering gewijd worden aan dia's, gemaakt tijdens de excursie van verleden jaar.

In het eerste gedeelte van de vergadering houdt Apotheker van Wouw een voordracht naar aanleiding van het aan het Museum ge-schonken „Herbarium vivum ad usum Joannis Petri Antonii De Cocq chirurgijn gecom-miteerd in St. Oedenrode 17 5/5 70”. Mej. Drs. v a n W e s s e m had spr. verzocht, de daarin voorkomende aantekeningen betreffende ge-neeskrachtige kruiden nu, na twee eeuwen, eens te vergelijken met de huidige opvattingen. Op deze wijze heeft apotheker van Wouw zo'n 80 specimina onder de loupe genomen.

„Mos wort onder de bloet stempende middelen gemengt en is buyck stoppende.”
foto Johns.

Apium palustre „juffrouw Marck”.

foto Johns.

De plantaardige organismen bevatten naast de primaire bestanddelen: koolhydraten, eiwitten, vetten en mineralen, ook nog een groot aantal stofwisselingsproducten en/of reservestoffen. Daardoor kunnen zij vele therapeutische activiteiten vertonen. Ook is het mogelijk, dat diverse stoffen die in één plant voorkomen, elkaars werking versterken. Naast chemotherapie moet men derhalve de phytotherapie niet verwaarlozen.

Suikers kunnen in verschillende vormen voorkomen. In slijmstoffen komen suikers voor, welke beschermend op de slijmvliezen, hoesten pijnstillend en tevens slijmoplossend werken. Ook vertragen slijmstoffen de resorptie van andere stoffen, zodat ze een verlengde werking kunnen geven.

Looistoffen bestaan uit suikers plus aromatische zuren. Zij komen b.v. voor in eik, bosbes, hop. Farmacologisch werken deze stoffen als obstipantia (stopmiddelen) en adstringentia (samentrekkend). Zij worden toegepast bij catarrh van het maagdarmkanaal en als mondspoeling bij ontstekingen. Ook werken zij als tegengiften voor alcaloiden en zware metalen.

Bitterstoffen prikkelen de spijsverteringsklieren en versterken derhalve de eetlust. Zij bevorderen de vertering en de resorptie.

Zeepstoffen werken als expectorans en bevorderen de darmresorptie. Zij komen o.a. voor in *Primula* en *Saponaria*.

Aetherische oliën werken prikkelend op huid en slijmvliezen. In lage doses bevorderen zij de peristaltiek. Ook zetten zij hart en longen tot groter werkzaamheid aan (diaphoretica).

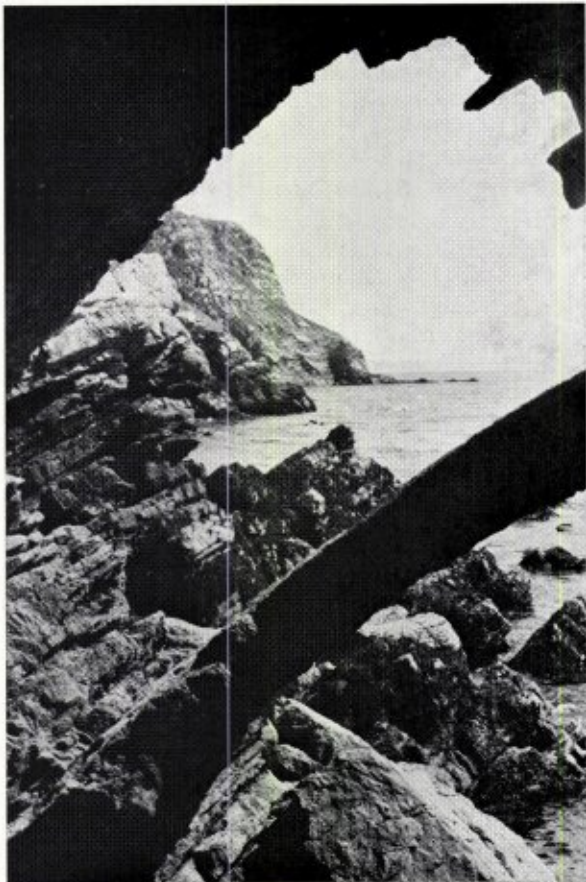
Alcaloiden zijn N-houdende plantenbasen met een zeer belangrijke physiologische werking. Zij zijn vaak aan zuren gebonden, b.v. looizuur. Zij beïnvloeden vooral het centrale zenuwstelsel en komen o.m. voor in Solanaceae, Papaveraceae en Ranunculaceae.

Organische zuren komen veel voor, b.v. appelzuur in Vlier en Goudsbloem; citroenzuur in de Bosbes, oxaalzuur in Zuring etc. Het zou te ver voeren hier een volledig overzicht te geven van alle stoffen met farmacologische werking die in vele planten voorkomen. Aan de hand van een aantal dia's liet spreker enkele in het herbarium beschreven planten zien met de erbij gegeven beschrijving. In de pauze konden de boeken zelf inkijken. De naamgeving van een aantal planten was nogal eens discutabel. Voorzitter dankte apotheker van Wouw hartelijk voor zijn interessante voordracht.

De aangekondigde reportage door de heer P a p i n g kan wegens ziekte niet doorgaan. Daardoor kan na de pauze de heer **van Nieuwenhoven** een wat groter aantal diapositieven laten zien van het Schiereiland van Crozon, aan de Baai van Douarnenez, in het uiterste westen van Bretagne. Begunstigd door voor deze landstreek uitzonderlijk zomers weer genoot spr. daar van een vakantie in een fraai landschap: een schiervlakte, hoog boven zee uitstekend, van Palaeozoische sedimentsgesteenten, met bijzonder mooie vergezichten, vooral aan de kust.

De kalkarme grond is grotendeels begroeid met de beroemde Bretonse heide: dieppaarze *Erica cinerea*, bij ons voornamelijk uit de Belgische Kempen bekend; intens rose *Erica ciliaris*, met lange bloembuizen en gewimperde blaadjes, in Nederland niet voorkomend; ook *Calluna vulgaris*, maar in de tweede helft van juli nog niet in bloei. Op vochtige plekken in deze heide voor ons land erg zeldzame soorten als Teer guichelheil, Klein glidkruid, Draadgentiaan.

De armoedige huisjes in de dorpen bleken voor een goed deel onbewoond te zijn. Sommige waren ingericht als particulier vakantieverblijf. De jongeren hebben allen het hier wel bijzonder harde boereleven onvlucht door een

Pelalzoische gesteenten aangetast door de zee.
foto v. N.

baan aan te nemen in de stad. Veel landerijen liggen dan ook verlaten: wel zijn zij nog te herkennen aan de rechthoekige omwallingen van opeengestapelde keien, maar zij gaan schuil onder een letterlijk ondoordringbaar gewas van Gaspeldoorn. Daar houden zich nog al wat zangvogels in op: Roodborsttapuiten en Goudvinken, Grasmussen en Vinken, maar ook Koekeken en Torenavken.

Aan de kust bevinden zich steile niet beklimbare rotsformaties, vaak dicht begroeid met Klimop. Aan de voet van deze helling hier en daar een klein strandje van glad geslepen rotsen die door de branding in beweging komen en dan de basis van de rotsen wegmalen, zodat hier natuurlijke grotten ontstaan.

Hoog op de kale rotsen groeien prachtig gekleurde Korstmossen als een criterium voor de zuiverheid van de lucht. In de getijzone vindt men de voor deze rotskusten karakteristieke fauna: Schaalhorens, Purperslakken, Alikrluiken, die stevig op hun onderlaag zitten vastgezogen. In de uithollingen die ook tijdens het ebtij onder water blijven staan, Zeeanemonen, Zeesterren, Zeeappels. Merkwaardigerwijze zagen wij tussen de drooggevalen Zeepokken een paartje Muurhagedissen dat razend snel in de warme zon wegvluchtte.

Opvallend waren de Aalscholvers, die urenlang op boven de hoogwaterlijn uitstekende steenblokken samenhokten. In de van de kust opstijgende warme luchtstromen werden geregeld Raven waargenomen met hun wigvormige staart, en groepjes Alpenkraaien herkenbaar aan hun lange rode snavels en een langgerekte kauwtjesachtige roep.

Aan de Atlantische zijde van het schiereiland bevindt zich tussen de rotskusten in het noorden en het zuiden een uitgestrekt duingebied, van de zee door een zandstrand gescheiden. In deze duinen botanische bijzonderheden als Blauwe zeedistel, Strandwinde, Zeewolfsmelk. Langs een door de duinen stromend beekje veel orchideeën, uitgebloeid en daardoor niet te determineren.

Al met al een gebied dat uitermate geschikt is voor natuurhistorische excursies. Er is echter geen logies te krijgen buiten de grotere plaatsen, terwijl er behalve de autowegen naar de uitzichtspunten aan de kust geen enkele toeristische accommodatie aanwezig is.